

El mètode filosòfic socràtic: ironia i maièutica.

El mètode de Sòcrates, segons es posa de manifest en els primers diàlegs platònics, es basava en el diàleg. El diàleg s'oposa a l'eloqüència i a la retòrica dels sofistes, que es tancaven en els seus discursos, i situa als interlocutors en un mateix pla, la qual cosa pot interpretar-se en el sentit que la filosofia (la cerca de la veritat) no és un producte del pensador solitari, sinó el resultat d'una tasca col·lectiva.

El mètode de la conversa de Sòcrates tenia dos moments: la ironia i la maièutica (maièutica significa l'art de la llevadora, d'ajudar a donar a llum). Amb la ironia s'oposa a l'opinió infundada i a l'arrogància de la consciència dogmàtica que creu posseir la veritat. Consistia a fer preguntes que, sota l'aparença de tenir en alta estima el saber exhibit per l'interlocutor, mostraven, en realitat, la inconsistència del mateix i posaven a l'interlocutor en la tessitura d'haver de reconèixer la seva ignorància. Amb la ironia, Sòcrates intentava minar l'obstacle per a la veritat que representa la seguretat amb què l'home comú es recolza en les idees trivials. A aquesta operació es creia amb dret Sòcrates, ja que ell mateix partia reconeixent la seva ignorància. És famós el seu Només sé que no sé res. Segons es compta en l'Apologia de Plató, quan, preguntat l'oracle sobre qui era el més savi dels grecs, va respondre que Sòcrates, Sòcrates ho va interpretar en aquest sentit: que ell no era arrogant, que ell era l'únic que reconeixia la seva ignorància.

La ironia és el contrari del que feien els sofistes: aquests cobraven uns diners a canvi del saber que oferien; Sòcrates no cobrava res i començava per llevar-te el saber que creies tenir. Sòcrates comparava la sofística amb l'art culinari, que busca satisfer el paladar, però no es preocupa de les digestions; mentre que el seu propi mètode, en canvi, és com la medicina, que no es cuida de si causa dolors al pacient, amb la condició de restablir la seva salut.

El segon moment del mètode és la maièutica, és a dir, l'art d'ajudar a donar a llum la veritat. Consisteix a conduir la conversa de manera que pugui aflorar la veritat de l'interior de cadascun, on estava latent. El fet que la veritat procedeix del nostre interior significa que no arribem a posseir de debò sinó aquelles veritats que produïm en nosaltres mateixos. Aquesta veritat que es troba a l'interior de cada home no és relativa a cadascun (Sòcrates s'oposa al relativisme sofistic), sinó que és comú, és veritat en si. En la maièutica es tracta precisament de passar del per a mi inicial a l'en si. Es tracta de buscar la definició (l'essència) del que s'està considerant. Sòcrates preguntava incansablement què és?...la justícia, la felicitat, el bé, etc., per aconseguir, per sobre de la pluralitat de casos en què es predica el concepte, amb les seves interminables diferències, a la unitat de la definició.